

VJERSKI PROGRAM

Remzija PITIĆ

Islamska zajednica se sa problemom zastupljenosti religijskog programa na RTV-stanicama te tretiranjem vjerskih događaja i manifestacija susrela krajem prošloga stoljeća. Tada se javljaju prvi glasovi za pokretanjem vjerskoga programa na nekim stanicama te praćenjem vjerskih događaja i manifestacija u redovnome terminu vijesti.

Nova televizijska kuća u Sarajevu *Dobre vibracije* prva je probila led i, zahvaljujući najviše rahmetli Ismetu Šljivi, šehidu, počela sa realiziranjem emisija vjerskog sadržaja. Godine 1990. državna Televizija Sarajevo uvodi emisiju *Jednoduše*, a pokreću se i emisije na radiostanicama.

Nesnalaženja, uvjetovana subjektivnim i objektivnim razlozima, u tom periodu bila su obostrana. Medijske kuće nisu mogle same raditi program, a nije im se *sarađivalo* sa Islamskom zajednicom. Teško breme ideoloških naslaga opterećivalo je razvoj vjerskoga programa. Sa druge strane, Islamska zajednica nije imala kadrove koji bi mogli kvalitetno pokrivati ovo područje.

U takvoj situaciji nastaju dva pristupa rješavanju problema, a takav odnos, sa manjim i većim odstupanjima, traje i danas.

a) RTV-kuće pristaju, iako nerado, realizirati vjerski program, ali da ga uređuju ljudi koji se profesionalno bave novinarstvom (primjer: emisija *Jednoduše* TV Sarajevo s kraja devedesetih godina prošlog stoljeća i RTRS i BHT danas). U izuzetnim prilikama, traži se saradnja Islamske zajednice za realiziranje pojedinih sadržaja, posebno direktnih prijenosa;

b) Islamska zajednica, sa druge strane, insistira da urednici ovih programa budu ljudi koji imaju teološko obrazovanje ili oni koji uz teološko imaju i obrazovanje srodno žurnalističkome zanatu (primjer: TV Federacije i Radio Federacije).

Različita polazišta vjerskih zajednica i medijskih kuća govore o težini problema vjerskoga novinarstva, kao i različitim polaznim tačkama na dugoročnijem rješavanju ovog pitanja. Također, važna činjenica je nepostojanje nijedne obrazovne institucije u ovoj zemlji koja ima katedru religijskoga novinarstva. Čini se kako ovi problemi nadilaze i samu Islamsku zajednicu i njene ljudske i materijalne resurse. Problem vjerskoga novinarstva, prema našem mišljenju, problem je i nedostatka kadrova koji bi kvalitetno prezentirali islam.

Tabelarni pregled RTV-stanica u Bosni i Hercegovini

Administrativno područje	Radio			Televizija		
	Br. stanica	Javnih	Privatnih	Br. stanica	Javnih	Privatnih
Federacija BiH	89	45	44	26	12	14
Republika Srpska	53	37	16	12	2	10
Distrikt Brčko	3	1	2	1	0	1
Ukupno	145	83	62	39	14	25

Pregled redovnih i povremenih vjerskih emisija na RTV-stanicama

Prisutnost vjerskog programa						
Administrativno područje	Radio		Televizija		Status stanice	
	Redovni	Povremeni	Redovni	Povremeni	Javne	Privatne
Federacija BiH	25	6	12	6	49	3
Republika Srpska	0	0	0	0	0	0
Distrikt Brčko	1	1	0	0	1	0
Ukupno	26	7	12	6	50	3

Na javnim emiterima ukupno se na teritoriji Bosne i Hercegovine sedmično emitira 1.358 minuta vjerskoga programa na radiostanicama i 300 minuta na televizijskim stanicama.

Napomena: Javni servis Bosne i Hercegovine, odnosno BHT, BH Radio 1, Radio Televizija Federacije Bosne i Hercegovine te Radio Televizija Republike Srpske nisu obuhvaćeni tabelarnim pregledom. Razlog za to je status ovih emitera kao Javnog servisa Bosne i Hercegovine i specifičnosti koje proizlaze iz tog statusa te njihovo posebno tretiranje u ovom izvještaju.

JAVNI SERVIS

a) Radio Federacije

Saradnja Islamske zajednice i državnih, a kasnije javnih RTV-stanica traje već petnaest godina. Na Radio Sarajevu, kasnije Radiju Bosne i Hercegovine i danas Radiju Federacije, postoje redovni sedmični sadržaji vjerskoga programa. Ovi programi realiziraju se u saradnji sa Islamskom zajednicom na način da Javni servis osigura tehničku podršku, a Islamska zajednica preporučuje urednike i voditelje programa. Ovakva praksa pokazala se dobrom i kvalitetom i sadržajem programa.

Polusatna sedmična emisija na Radiju Federacije Bosne i Hercegovine *Islamske teme*

uskoro navršava petnaest godina emitiranja. Ova emisija tretira značajne događaje u Islamskoj zajednici, značajne datume muslimanskoga kalendara i obrađuje važne teme muslimanske duhovnosti i baštine.

Slušaoci Radija Federacije Bosne i Hercegovine svakoga petka u devet sati mogu slušati *Islamske teme*, emisiju koja je bez prekida realizirana 15 godina. To znači da je samo ovaj programski sadržaj do sada ponudio 25.920 minuta programa. Od 2001. do 2005. godine na istoj stanici emitirana je redovna mjesečna emisija *Znakovi vjere* u trajanju od 60 minuta. Do sada je u okviru ovog serijala emitirano 3.240 minuta programa.

b) BH Radio 1

Ova članica javnoga servisa Bosne i Hercegovine ima redovnu dijalošku emisiju u kojoj sudjeluju urednici iz sve tri velike konfesije i razmatraju neko od pitanja zajedničko svim religijama. Prigodom značajnijih datuma, i na ovoj radiostanici realiziraju se posebni sadržaji za pojedine konfesije, tj. onu čiji se značajni datum obilježava. Emisija traje 60 minuta

c) Radio Republike Srpske

Vjerskoprosvjetna služba je, u saradnji sa banjalučkim muftijom, pokrenula emisiju na ovome radiju. Urednici su u početku dolazili iz Sarajeva ili su montaže radili u Lukavici. Kasnije je ovaj dio posla preuzela muallima iz Medžlisa Banja Luka. Tokom dvije godine, kad je program realiziran u saradnji sa Islamskom zajednicom, emitirano je 1.080 minuta programa.

d) Radio 202

Zbog specifičnosti uređivačke politike na ovoj radiostanici, iako pripada Javnome servisu, nema vjerskoga programa.

e) BHT 1

Ova medijska kuća od kraja 2005. godine ima redovnu emisiju vjerskog sadržaja. Emisiju *Duhovni mostovi* realizira Televizija Republike Srpske za BHT. Islamska zajednica ni na koji način nije bila uključena u izradu koncepta ovog programskog sadržaja, koji je, po našem mišljenju, vrlo skroman, štur i netelevizičan.

Razloga za to ima mnogo, a jedan od osnovnih je nepostojanje religijskog programa kao programa unutar Javnog servisa, pa čak ni Redakcije vjerskog programa, u okviru kojeg bi se nesmetano, kvalitetno i aktuelno mogli realizirati ovakvi sadržaji. Mi smo u više navrata sugerirali, tražili i predlagali formiranje ovog program kao jedino pravo rješenja za realiziranje vjerskog programa na javnim emiterima. Religijski program, kao i svaki drugi program RTV-a, imao bi strukturu, budžet, kadrove i plan rada. Ovako je to stihijno organiziran koncept po principu „Nek ima šta bilo“.

f) Televizija Federacije Bosne i Hercegovine

Od 2001. godine redovno se emitira polusatna vjerska emisija svake sedmice. Razgovori o pokretanju ovih programskih sadržaja trajali su punih pet godina. Dva puta su ekipe vraćane sa terena u vrijeme dok su snimale prve kadrove za pilot-projekt redovnog vjerskoga programa. Promjene na čelu kuće tih godina (2001.) omogućile su pokretanje redovne emisije. *Mozaik religija* Televizije Federacije Bosne i Hercegovine ovih dana ulazi u šestu godinu redovnoga emitiranja. U okviru ovoga serijala, emitirano je 2.750 minuta programskih sadržaja.

g) Televizija Republike Srpske

Na ovoj televiziji postoji *vjerski program*, ali njegov koncept, uređivanje i realiziranje u cijelosti obavljaju novinari ove kuće. Islamska zajednica nije imala mogućnosti kandidirati spoljnog saradnika za realiziranje vjerskog programa na ovoj stanici. Također, Srpska pravoslavna crkva, ne računajući termine mimo vjerskog programa, ima veći prostor i minutažu nego sve tri ostale konfesije zajedno. Ovi programski sadržaji su vrlo siromašni, a nerijetko se potkradu i takve materijalne greške kakav je slučaj sa kadrom u kojem djevojka obavlja namaz s mihrabom iza leđa. To je pokazatelj elementarnoga neznanja i neupućenosti, ali i nehtijenja da se konsultira struka. Ali, to u našem novinarstvu nije karakteristično samo za vjerski program, iako je on najosjetljiviji na svaku vrstu propusta i greške.

RAMAZANSKI PROGRAM

Realiziranje vjerskoga programa u ramazanu intenzivnije je i obimom i sadržajem. Jedan broj RTV-stanica, koje nemaju redovni vjerski program, u ramazanu, ipak, imaju neke sadržaje na način i u formi koju uspiju realizirati.

a) Javni servis BiH

RTV Federacije Bosne i Hercegovine imalaje 10 godina (Radio, 15) redovni ramazanski program. Na Radiju Federacije program je realiziran za sehur i iftar, a na Televiziji samo za iftar. Osim toga rađene su specijalne emisije i direktni prijenosi. Prema našoj evidenciji, tokom ramazana prosječno je emitirano 2.875 minuta programskih sadržaja, odnosno 1.285 minuta televizijskog i 1.590 minuta radijskoga programa. Uz iftar je realizirano 1.740 minuta programa, 3.000 minuta specijalnih emisija te 4.800 minuta direktnih prijenosa.

Također, prema našem uvidu, na javnim emiterima do sada je realizirano 64.320 minuta vjerskoga programa. Napominjemo da se radi isključivo o programu koji je realizirala Vjerskoprosvjerna služba i da nisu uvršteni programski sadržaji drugih proizvođača i stranih RTV-stanica.

Od 2004. godine iz *Sivog doma* više nema iftarskog programa, osim na Radiju Federacije. Ovdje se nećemo baviti razlozima zašto je ovaj program kojeg protjeran sa javnim emitera. Kazat ćemo samo da je ideološko breme *novih demokrata* preteško i njima samima da bi mogli razumno, racionalno i demokratski razumijevati stvari, ljude i događaje, a posebno potrebe i interese gledalaca i slušalaca.

Televizija Federacije je i nakon zabrane ramazanskog programa nastavila svojim gledaocima nuditi sadržaje tokom ramazana, ali mimo termina iftara. Mi s time nismo zadovoljni. Ali, u odnosu na druge emitere, FTV barem nešto nudi. Drugi su taj *progona* obavili u totalitetu.

b) Ostale javne stanice

Velika većina lokalnih javnih stanica ima redovan program tokom ramazana i on

je, barem što se minutaže tiče, desetorostruko obimniji nego mimo ramazana.

Prema našoj evidenciji, tokom ramazana prosječno se emitira 43.200 minuta vjerskoga programa na ostalim stanicama u Bosni i Hercegovini, ne računajući Javni servis BiH.

KOMERCIJALNE STANICE

Dvije su vrste komercijalnih stanica koje imaju vjerski program:

- stanice koje u svojim programskim sadržajima imaju redovne ili povremene termine rezervirane za vjerski program;
- stanice koje su u cijelosti *islamske*.

Većina komercijalnih stanica iz prve grupe ima neki vid saradnje sa Islamskom zajednicom, a vjerski programi nekih od tih stanica su, posebno u nedostatku programa na Javnom servisu, vrlo slušani i gledani. Takvi su, naprimjer, *BM Radio* iz Zenice, *Kalman radio* iz Sarajeva itd.

Drugoj grupi stanica pripada, naprimjer, *Radio Naba*, koja sebe etiketira kao vjersku stanicu. O kakvoj se prezentaciji vjere radi znaju svi koji su imali prilike barem dva puta slušati neki od *revolucionarnih vazova* emitiranih na ovoj stanici.

Komercijalne stanice se ne finansiraju iz javnih fondova te tako i nemaju zakonsku obavezu imati vjerski program.

Ipak, za svaku je pohvalu njihov napor da i ove sadržaje imaju u svojoj programskoj shemi i taj njihov napor treba poduprijeti i podržati kako bi se razvijao i unapređivao kvalitet i sadržaj vjerskog programa.

KADROVI

Značajnu, vjerovatno i najvažniju kariku vjerskoga programa čine kadrovi. Nažalost, većinu ovih sadržaja realiziraju ili volonteri ili spoljni saradnici angažirani prema potrebi.

Urednici vjerskoga programa su vrlo šaroliko društvo, od onih sa osnovnom školom do akademski obrazovanih. Kao i na drugim poljima, i ovdje je većina realizatora programa sa srednjom stručnom spremom. I dok je 2002.

godine većina kadrova bila sa SSS, danas se već primičemo procentu koji odnosi prevagu u korist VSS.

Stručna osposobljenost

Najveći broj onih koji realiziraju vjerski program (90%) završili su medresu ili Fakultet islamskih nauka.

Među urednicima ima i jedan broj onih koji studiraju različite fakultete i honorarno se angažiraju za realiziranje programskih sadržaja. Iako ne mislimo da su jedino i najbolje rješenje za ovaj posao oni koji završe Fakultet političkih nauka, Odsjek za žurnalistiku, ipak se kadrovi koji realiziraju ove sadržaje moraju vrlo ozbiljno uputiti u tehniku i tehnologiju elektronskih medija.

U vezi s tim, organizirana su četiri stručna seminara za urednike i studente koji rade ili će raditi vjerski program.

Opće stanje

a) Tretiranje islama

Islamska zajednica nema zadovoljavajući nivo uređene komunikacije sa javnošću (primjer: posljednje saopćenje Komisije šerijatskih pravnika o slučaju Mulalić), niti ima izgleda da će to uskoro imati.

b) Mediji, elektronski posebno, nakon 11. septembra *love vještice* koje su uglavnom muslimanskih korijena, i to značajno utiče i na stanje u našoj zemlji. Naši mediji nisu nikakva oaza, oni samo prate trendove u svijetu. Globalna kriza nastala nakon 11. septembra umnogome diktira i trendove u bh. novinarstvu.

U doba opće antimuslimanske histerije, religijski program za muslimane na našim elektronskim medijima, i kad ga ima, doživljava se kao uljez, strano tijelo, maligni sadržaj kojeg se treba riješiti. To će biti tako sve dok bude ovakva globalna klima i dok kućom na Alipašinom polju budu upravljali ideološki podobni, a ne sposobni ljudi.

Predlažući neke smjernice za prevazilaženje ovakvoga stanja i pronalaženja rješenja, Komisija Sabora Islamske zajednice predložila je neke smjernice i aktivnosti koje treba realizirati. Ovdje ih navodimo smatrajući iznimno važnim početak njihove primjene.

Komisija Sabora Islamske zajednice za medije predlaže ovome tijelu sljedeće:

1. formiranje studija Islamske zajednice za proizvodnju programa;
2. aktualiziranje projekta *Radio Islamske zajednice*;
3. formiranje posebne službe (Medija centra) iz već postojećih za analizu medija, realiziranje programa i saradnju sa lokalnim radio i televizijskim stanicama;
4. proizvodnja vlastitog programa i njegova distribucija;
5. školovanje, usavršavanje i osposobljavanje kadrova u zemlji i inozemstvu.

Želimo li pratiti trendove ere elektronike, naše poruke moraju biti odašiljane preko elektronskih nosača zvuka i slike i takve nuđene muslimanima u zemlji i inozemstvu. Danas, kad je ljubitelja dobre knjige sve manje, elektronska pomagala nameću se kao nužna u našem svakodnevnom radu na prenošenju barem djelića poruka dragoga Boga.

Summary

RELIGIOUS PROGRAMS IN B-H MEDIA

Remzija Pitic

Ever since the 1990's, The Islamic Community is faced with a problem of proper presence of religious programs on radio and TV stations as well as coverage of religious events. That is the time when the first initiatives for including religious programs and coverage of religious events in regular news broadcasts were made.

This period has witnessed mutual incompetence, caused by subjective and objective reasons.

On one side, media stations could not produce this program on their own, and, at the same time, they did not feel like cooperating with the Islamic Community on this. Ideological heritage hampered development of this type of program. On the other side, the Islamic Community did not have trained professionals to work in this field.

Different viewpoints of religious communities and media stations speak of the difficulties religious journalism is faced with. Another important fact is that no educational institution in our country has a religious journalism department. It appears that these problems are bigger than the Islamic Community itself, together with its material and human capabilities. In our view, the problem of religious journalism is about lack of trained professionals who could present Islam in a proper way. This article presents us with the overview of religious programs in B-H media.

موجز

البرنامج الديني

رمزياً بيتيتش

واجهت المشيخة الإسلامية في أواخر القرن الماضي مشكلة عدم فسخ القنوات التلفزيونية المجال للبرامج الدينية، وعدم تغطية الأحداث والمناسبات الدينية. ومنذ ذلك الحين بدأت تملأ الأصوات لبيت البرامج الدينية في بعض القنوات التلفزيونية، بالإضافة إلى تغطية الأحداث والمناسبات الدينية عبر البرامج الإخبارية الدورية.

وظهرت في تلك الفترة بوادر ضعف الحيلة والتدبير عند كلا الجانبين، وكان ذلك لأسباب موضوعية وغير موضوعية. فقد كانت دور الإعلام من جهتها عاجزة عن إعداد البرامج الدينية بمفردها، ولم تكن ترغب بالتعاون مع المشيخة الإسلامية، إذ كان عبء الترسبات الأيديولوجية يثقل كاهل عملية تطوير البرنامج الديني. ومن الجهة الثانية لم يكن لدى المشيخة الإسلامية الكوادر المؤهلة لتغطية هذا الجانب بالجودة المطلوبة.

إن الاختلاف في نقاط الانطلاق بين الطوائف الدينية ودور الإعلام يشي بمدى تعقيد قضية البرنامج الديني، وكذلك بنقاط الانطلاق المختلفة من أجل حل طويل الأجل لهذه القضية. هذا إلى جانب عدم وجود مؤسسة تعليمية واحدة على الأقل يمكنها تدريس الصحافة الدينية. وعلى ما يبدو فإن هذه المشاكل تتجاوز في حجمها المشيخة الإسلامية ذاتها وإمكاناتها البشرية والمادية. إن مشكلة الصحافة الدينية – في رأينا – هي مشكلة النقص في الكوادر المؤهلة لعرض الإسلام بشكل جيد. يقدم هذا المقال عرضاً لواقع الحال وللمساحة المتاحة للبرامج الدينية في وسائل الإعلام المرئية في البوسنة والهرسك.

ISLAMSKA ZAJEDNICA U BOSNI I HERCEGOVINI

S A B O R

Komisija za medije

IZVJEŠTAJ

KOMISIJA ZA MEDIJE

Komisiju čine: Nedžad Grabus
Remzija Pitić
Zehra Alispahić
Besim Čanić
Suad Mahmutović

Zadatak Komisije: Istražiti, analizirati i ponuditi
moguća rješenja za poboljšanje
medijske aktivnosti IZ-e

Period istraživanja: juni - decembar 2005. godine

ISLAMSKA ZAJEDNICA U BOSNI I HERCEGOVINI

S A B O R

Komisija za medije

IZVJEŠTAJ

**o stanju elektronskih medija u
BiH**

- zaključno sa 31.08.2005. god. -

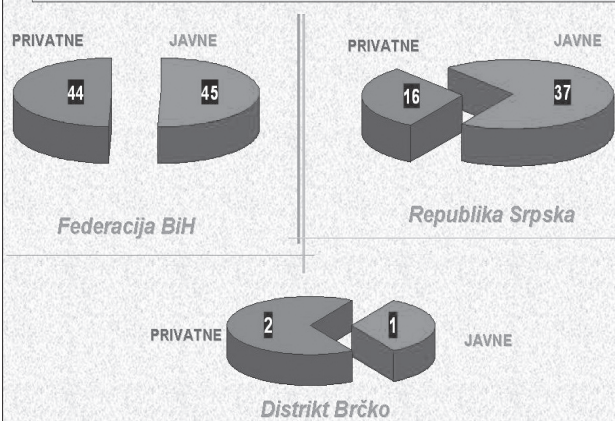

U vremenu prije agresije na BiH postojala su dva pristupa rješenju problema zastupljenosti religijskog programa na RTV stanicama:

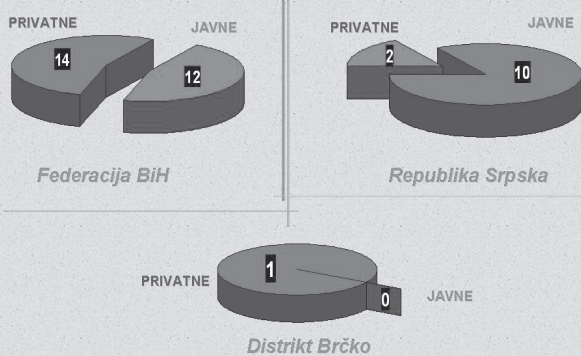
- RTV kuće pristaju, iako nerado, realizirati vjerski program, ali da ga uređuju ljudi koji se profesionalno bave novinarstvom (u izuzetnim prilikama traži se saradnja *Islamske zajednice*);
- Islamska zajednica* insistira da urednici ovih programa budu ljudi koji imaju teološko obrazovanje (ili uz teološko i obrazovanje srodno žurnalističkome zanatu).

Ova dva pristupa navodimo jer su još uvijek prisutni i o njima se raspravlja.

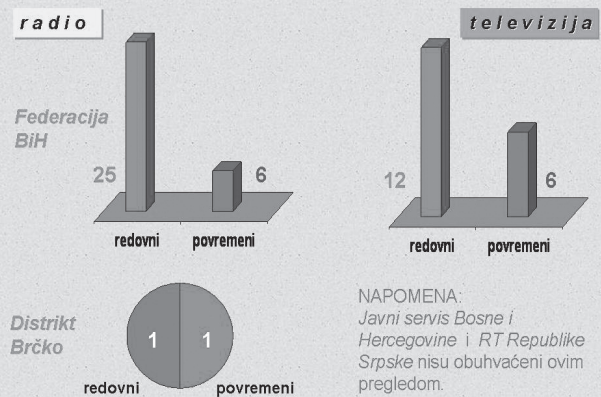
Pregled **radio stanica** u Bosni i Hercegovini na dan 12. august 2005. godine

Pregled **televizijskih stanica** u Bosni i Hercegovini na dan 12. august 2005. godine

Prisutnost vjerskog programa na RTV stanicama

JAVNI SERVIS

RADIO

a) Radio Federacije

► "Islamske teme"

- polusatna sedmična emisija koja uskoro navršava 15 godina emitiranja i nikad nijedna nije reprizirana
- tretira značajne događaje u IZ-i, značajne datume muslimanskoga kalendara i važne teme muslimanske duhovnosti i baštine
- do sada realizirano 24.300 minuta programa

► "Znakovi vjere"

- redovna jednosatna emisija uvedena 2001. godine
- do sada je emitirano 3.240 minuta programa.

NAPOMENA: emisija se ne emitira od septembra 2005. godine

JAVNI SERVIS

RADIO

b) BH Radio 1

- redovna dijaloška emisija u kojoj učestvuju urednici iz crkava i vjerskih zajednica u BiH i razmatraju neka od pitanja koja su zajednička svim religijama
- emisija traje 60 minuta

c) Radio Republike Srpske

- VPS Rijaseta je u saradnji sa Muftijom banjalučkim pokrenula emisiju na ovome radiju
- Radio RS nije prihvatao nikakve troškove
- tokom dvije godine emitiranja realizirano 1.080 minuta programa.

JAVNI SERVIS

RADIO

b) Radio 202

- iako pripada Javnome servisu, nema vjerskoga programa

JAVNI SERVIS

TELEVIZIJA

a) BHT 1

- Ova medijska kuća nema redovnoga vjerskog programa

- U mjesecu decembru 2005. godine pokrenuta je emisija "Duhovni mostovi" koju producira i realizira Radio Televizija Republike Srpske za program BHT 1

- Rijaset IZ-e nije konsultiran i ne sudjeluje u realizaciji ove emisije

JAVNI SERVIS

TELEVIZIJA

b) Televizija Federacije BiH

▶ od 2001. godine redovno se emitira polusatna vjerska emisija svake sedmice

▶ "Mozaik religija" ulazi u petu godinu redovnoga emitiranja. U okviru ovoga serijala emitirano je 2.180 minuta.

▶ od 1995. godine pokrenut ramazanski program "Pred iftar". Realizirano 1.740 minuta

▶ Realizirano je i 3.000. minuta specijalnih emisija te 4.800 minuta direktnih prijenosa.

JAVNI SERVIS

TELEVIZIJA

c) Radio televizija Republike Srpske

- postoji "vjerski program", ali njegov koncept, uređivanje i realiziranje u cjelosti obavljaju novinari ove kuće

- *Islamska zajednica* nije imala mogućnosti kandidirati spoljnog saradnika za realiziranje vjerskog programa na ovoj stanici

- Istovremeno Srpska pravoslavna crkva, ne računajući termine mimo vjerskog programa, ima veći prostor i minutažu nego svi drugi zajedno

RAMAZANSKI PROGRAM

a) Javni servis BiH

- TV Federacije Bosne i Hercegovine je proteklih 10 godina imala redovni ramazanski program samo za iftar, ali njegov koncept, uređivanje i realiziranje u cjelosti obavljaju novinari ove kuće

- Na Radiju Federacije u proteklih 15 godina program je realiziran za sehur i iftar

- Prema našoj evidenciji ukupno se tokom ramazana prosječno emitiralo 2.875 minuta programskih sadržaja, odnosno 1.285 minuta televizijskog i 1.590 minuta radijskoga programa

- Na Javnim emiterima do sada je realizirano 62.640 minuta vjerskoga programa

- Napominjemo da se radi *isključivo* o programu kojeg je realizirala *Vjerskoprosvjetna služba* i da nisu uvršteni programski sadržaji drugih proizvođača i stranih rtv stanica

RAMAZANSKI PROGRAM

c) Komercijalne stanice

- Komisija je, radeći ovaj izvještaj, tražila podatke od ovih stanica ali je do 31. augusta samo *BM Radio iz Zenice* dostavio iscrpan izvještaj

- *BM Radio* je jedna od najslušanijih radio stanica. Ima redovni vjerski program i mimo ramazana, a u ramazanu posebno

- ramazanski program realiziraju još: Kalman Radio u Sarajevu, Radio Hajat Studio Igman, Radio Stari Most, Radio Naba, Radio Alfa...

KADROVI

- najvažnija karika vjerskoga programa

- **stručna sprema**

- većina realizatora programa je sa srednjom stručnom spremom, iako se u posljednje vrijeme vide pomaci

- dok je 2002. godine većina kadrova bila sa SSS danas se već primičemo procentu koji odnosi prevagu u korist VSS

- **stručna osposobljenost**

- 90% ljudi koji realiziraju vjerski program su svršenci *medrese* ili *Fakulteta islamskih nauka*
- kadrovi koji realiziraju ove sadržaje moraju se vrlo ozbiljno uputiti u tehniku i tehnologiju elektronskih medija

KADROVI

- najvažnija karika vjerskoga programa

- **stručna sprema**

- većina realizatora programa je sa srednjom stručnom spremom, iako se u posljednje vrijeme vide pomaci

- dok je 2002. godine većina kadrova bila sa SSS danas se već primičemo procentu koji odnosi prevagu u korist VSS

- **stručna osposobljenost**

- 90% ljudi koji realiziraju vjerski program su svršenci *medrese* ili *Fakulteta islamskih nauka*
- kadrovi koji realiziraju ove sadržaje moraju se vrlo ozbiljno uputiti u tehniku i tehnologiju elektronskih medija

KOMERCIJALNE STANICE

Dvije su vrste komercijalnih stanica koje imaju vjerski program:

1 Stanice koje u svojim programskim sadržajima imaju redovne ili povremene termine rezervirane za vjerski program

2 Stanice koje su u cjelosti "islamske", čiji je cijeli program "islamski"

1 Ovoj grupi stanica pripadaju Kalman Radio - Sarajevo, BM Radio - Zenica, Radio Stari Most - Mostar, Radio Hajat Studio Igman - Pazarić. Ove komercijalne stanice uglavnom samostalno realiziraju pripremaju i osmišljavaju svoj program

KOMERCIJALNE STANICE

Saradnja sa *Islamskom zajednicom* je dvojaka:

1. Želja za svakim vidom saradnje je izražena ali nije realizirana na zadovoljavajući način iz niza razloga (primjer: *BM Radio i Radio Stari Most*)
2. Saradnja uvjetovana trenutnim potrebama stanice kroz angažiranje gostiju koji rade u Islamskoj zajednici bez nekog posebnog kriterija.

OPĆE STANJE

* *Islamska zajednica* nema zadovoljavajući nivo uređene komunikacije sa javnošću (primjer saopćenje komisije o slučaju Mulalić), a trebala bi hitno riješiti to pitanje

* mediji, elektronski posebno, nakon 11. septembra "love vještice" koje su uglavnom muslimanskih korijena i to značajno utiče i na stanje u našoj zemlji. Naši mediji nisu nikakva oaza, oni samo prate trendove u svijetu

ISLAMSKA ZAJEDNICA U BOSNI I HERCEGOVINI

S A B O R

Komisija za medije

IZVJEŠTAJ

O STANJU PRINTANIH MEDIJA SA PREDZNAKOM ISLAMSKI/BOŠNJAČKI NA PROSTORIMA POD INGERENCIJOM RIJASETA IZ-e U BIH, HRVATSKOJ, SLOVENIJI I SANDŽAKU TE DIJASPORI

- zaključno sa 31.08.2005. god. -

TEMA ISTRAŽIVANJA

Pregled printanih medija sa predznakom islamski/bošnjački

PROSTOR ISTRAŽIVANJA

Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Slovenija, Sandžak, bh. Dijaspora

VRIJEME ISTRAŽIVANJA

maj, jun, jul 2005. godine

IZVORI U PROCESU ISTRAŽIVANJA

Internet, Gazi Husrev-begova biblioteka, Federalni zavod za statistiku, lična arhiva, kontakti i komunikacije

OPĆA ZAPAŽANJA

ne postoje - dnevne informativne islamske novine
- sedmične informativne islamske novine***

postoje - sedmični bilteni **
- mjesečni bilteni **
- petnaestodnevne islamske informativne novine
- mjesečni magazini i časopisi
- kvartalni časopisi
- godišnji časopisi i zbornici radova

OPĆA ZAPAŽANJA

Federalni zavod za statistiku ne posjeduje nikakve informacije o printanim medijima sa predznakom islamski

Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu ne dobiva ili povremeno dobiva neke od dolje navedenih novina, listova, časopisa te ne posjeduje ažuriranu evidenciju o njihovom postojanju

Veliki broj časopisa i magazina ugašen je nakon jedne, dvije ili tri godine rada

***** PETNAESTODNEVNE NOVINE I ČASOPISI**

	IME	IZDAVAČ	Mjesto izdavanja	OPIS
1.	Preporod	Rijaset IZ u BiH	Sarajevo	Islam. inform. novine
2.	SAFF	GID Saff	Sarajevo	Islamski omladinski časopis
3.	ALEM – nezavisni magazin	Zajednica Bošnjaka Kosova	Prizren	Magazin koji tretira stvarnost kosovskih Bošnjaka na bosanskom jeziku

*** MJESEČNI ČASOPISI I MAGAZINI

	IME	IZDAVAČ	Mjesto izdavanja	OPIS
1.	Novi Horizonti	Udruženje SELAM	Zenica	Časopis za naučnu, kulturnu i duhovnu afirmaciju
2.	Zehra	MŽO Kewser	Sarajevo	Časopis za porodicu i društvo
3.	Kewser	IK NID NOVI KEWSEK d.o.o.	Sarajevo	List za djecu koji je svrstan u dopunsko nastavno sredstvo u o.š.
4.	OGLEDALO	Bosančica	Sarajevo	Naučno-publicistički magazin

*** MJESEČNI ČASOPISI I MAGAZINI

	IME	IZDAVAČ	Mjesto izdavanja	OPIS
5.	NUR	IZ Bošnjaka u Danskoj	Danska	Bošnjački kulturno-informativni list na bosanskom jeziku
6.	Glas islama	IZ Sandžaka	Novi Pazar	List za vjeru, društvo i kulturu
7.	ELIF	Mešihat IZ Crna Gora	Podgorica	List za vjeru društvo i kulturu
8.	BEHAROV* JOURNAL	Kulturno društvo Bošnjaka «Preporod» Hrvatske	Zagreb	Mjesečno glasilo KDB Preporod

*** DVOMJESEČNI ČASOPISI I MAGAZINI

	IME	IZDAVAČ	Mjesto izdavanja	OPIS
1.	Glasnik	Rijaset IZ u BiH	Sarajevo	Glasnik Rijasetu IZ-e
2.	Bosanska Sumejja	UGM "Sumejja"	Tuzla	Magazin za ženu i porodicu
3.	ŽENA*	List BH Saveza žena u Švedskoj	Švedska	List za pitanja žene i društva
4.	BEHAR*	Kulturno društvo Bošnjaka «Preporod» Hrvatske	Zagreb	Časopis za kulturu

* Mediji obilježeni jednom zvjezdicom tretiraju pojedine aspekte islama ali nemaju obilježja islamskih medija

*** KVARTALNI ČASOPISI I MAGAZINI

	IME	IZDAVAČ	Mjesto izdavanja	OPIS
1.	Muallim	Udruženje Ilmije IZ u BiH	Sarajevo	Časopis za odgoj i obrazovanje
2.	Znakovi vremena	Naučnoistraživački Institut IBN SINA	Sarajevo	Časopis za filozofiju, religiju, znanost i društvenu praksu
3.	Beharistan	Kulturni centar pri Ambasadi IR Iran	Sarajevo	Časopis za kulturu
4.	Kelamu 'l ŠIFA	Hastahana – tekija MESUDJIA	Kačuni	Tarikatski časopis
5.	Novi Selam	VIGB e.V. IZ Bošnjaka u Njemačkoj	Kamp-Lintfort	Glasnik IZ Bošnjaka u Njemačkoj
6.	BOŠNJAK	Bošnjački kulturni Savez Slovenije	Ljubljana	Časopis za kulturnu i duhovnu afirmaciju Bošnjaka

*** GODIŠNJI ČASOPISI I MAGAZINI

	IME	IZDAVAČ	Mjesto izdavanja	OPIS
1.	Prilozi za orijentalnu filologiju	Orijentalni institut	Sarajevo	Časopis na nauku i kulturu
2.	Anali GHB	Gazi Husrevbegova biblioteka	Sarajevo	Časopis za kulturu
3.	TAKVIM	IC El-Kalem Rijaset IZ u BiH	Sarajevo	Takvim uz izbor autorskih tekstova
4.	Šebi Arus	Udruženje derviških redova BiH Tarikatski centar	Sarajevo	Časopis za tesawwufska pitanja
5.	MERHAMET – BILTEN	MDD MERHAMET	Sarajevo	Bilten godišnjih aktivnosti MDD Merhamet

*** ČASOPISI I MAGAZINI KOJI IZLAZE POVREMENO

	IME	IZDAVAČ	Mjesto izdavanja	OPIS
1.	Anali GHM	Gazi Husrevbegova medresa	Sarajevo	Časopis za kulturu
2.	Zbornik radova Behram-begove medrese	Behram-begova medresa	Tuzla	Časopis za kulturu
3.	Tešanjski almanah	Planjax – IZ kulture	Tešanj	Časopis za kulturu
4.	Pupoljci islama	Visoki saudijski Komitet – Uprava za soc. pravna pitanja	Sarajevo	List za pitanja vjere

 *** ĐAČKI I STUDENTSKI LISTOVI
I LISTOVI MEDRESA

IME	IZDAVAČ	Mjesto izdavanja	OPIS
1. MLADAK	Udruženje studenata Fakulteta islamskih nauka	Sarajevo	Izbor radova studenata Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu
2. Bilten studenata i nastavnika IPA u Zenici	Islamska pedagoška Akademija	Zenica	Izbor radova studenata i nastavnika
3. ZEMZEM	Gazi Husrev-begova medresa	Sarajevo	List učenika GHM u Sarajevu

 *** ĐAČKI I STUDENTSKI LISTOVI
I LISTOVI MEDRESA

IME	IZDAVAČ	Mjesto izdavanja	OPIS
4. SOFTA	Medresa Gazi Isa-beg	Novi Pazar	List učenika Medrese
5. MISAK	Behram-begova medresa	Tuzla	List učenika Medrese
6. ASR	Medresa Džemaludin ef. Čaušević	Cazin	List učenika Medrese
7. ŠAHID	Medresa Osman ef. Redžović	Veliko Čajno Visoko	List učenika Medrese
8. Emanet	Human Apple Int.	Sarajevo	Dječiji časopis

 *** BILTENI

** MINA – Muslimanska informativna novinska agencija Rijasetu IZ priprema pregled sedmičnih aktivnosti Rijasetu IZ u BiH i pojedinih muftijstava ali na osnovu informacija koje dobije sa terena.
** IZ Bošnjaka Sjeverne Amerike izdaje uz "Preporod" koji se posebno štampa u Sjevernoj Americi i bilten kao prilog "Preporodu" u kojem se obično objavljuje intervjue sa nekim od imama ili druge aktualnosti koje tretiraju problematiku Bošnjaka Sjeverne Amerike.
** Medžlis IZ-e u Zagrebu izdaje mjesečni BILTEN u kojem izvješćuje članstvo o događajima u Islamskom kulturnom centru u Zagrebu.

 *** U Njujorku od 1997. godine izlaze bosansko-američke novine, jedini sedmični list bh. dijaspore "SABAH"

 OSVRT
NA MEDIJSKO PRAĆENJE AKTIVNOSTI
RIJASETA IZ-e U PRINTANIM MEDIJIMA

Aktivnosti Rijasetu IZ-e u BiH, njegovih službi i Kabineta reisu-l-uleme kada su u pitanju printani mediji, zastupljen je na dva nivoa:

1. Nivo protokolarnih aktivnosti Rijasetu IZ-e i njegovih službi u povodu islamskih blagdana (ramazana i bajrama, mevluda), hutbe i otvorenja džamija
2. Nivo komentara i analize aktivnosti reisu-l-uleme dr. Mustafe Cerića

 OSVRT
NA MEDIJSKO PRAĆENJE AKTIVNOSTI
RIJASETA IZ-e U PRINTANIM MEDIJIMA

1. Nivo protokolarnih aktivnosti

- zastupljen je u većini bh. printanih medija
- prezentiranje ovih informacija uglavnom je objektivno i korektno
- primijetno je da se mediji sve više oslanjaju na zvanične informacije rijasetovih službi što umanjuje propuste

OSVRT NA MEDIJSKO PRAĆENJE AKTIVNOSTI RIJASETA IZ-e U PRINTANIM MEDIJIMA

2. Nivo komentara i analize

- zastupljen je u dnevnim novinama i u petnaestodnevničkim časopisima i magazinima
- ova vrsta komentara i analiza ima vrlo kritički pristup tretiranju aktivnosti Rijasetu IZ-e u BiH
- komentari na svaki način pokušavaju dovesti u vezu aktivnosti Reisu-l-uleme sa aktivnostima najjače političke stranke

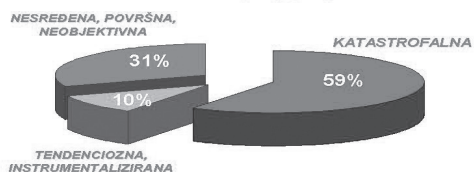

- ANKETA RAĐENA U MJESECU JUNU I JULU 2005.
- U ANKETI SU SUDJELOVALI GLAVNI IMAMI IZ-e U BIH I PREDsjedNICI OKRUŽNIH ODBORA UDRUŽENJA ILMIJE IZ-e U BIH
- Ukupan broj učesnika: **81**

1 - Kako ocjenjujete aktualnu medijsku situaciju u BiH?

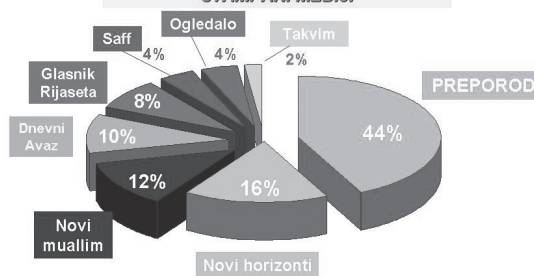
Na pitanje je odgovorilo 78 učesnika

2 - Izdvojite štampani i elektronski medij koji relevantno govori o islamu

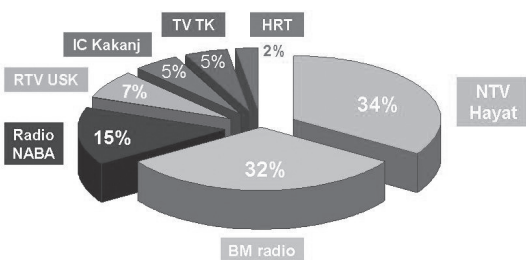
Na pitanje je odgovorilo 72 učesnika

ŠTAMPANI MEDIJI

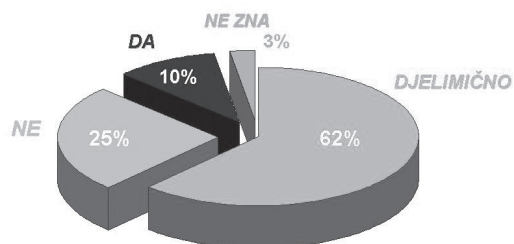
2 - Izdvojite štampani i elektronski medij koji relevantno govori o islamu

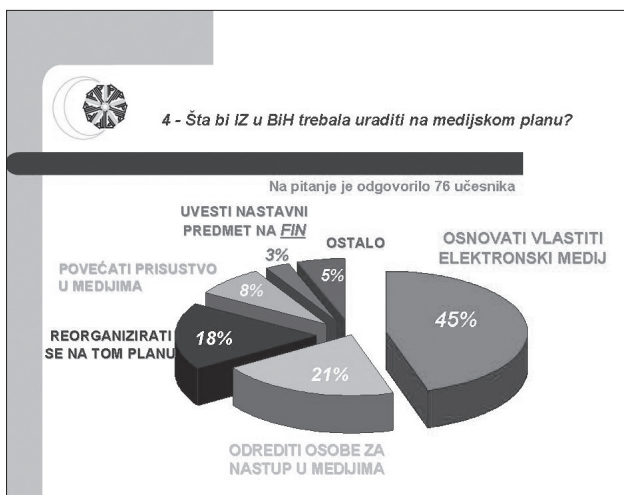
ELEKTRONSKI MEDIJI

3 - Da li mediji koji izlaze u okviru IZ zadovoljavaju svoju misiju?

Na pitanje je odgovorilo 79 učesnika

PRISM RESEARCH ZA
RIJASET ISLAMSKJE ZAJEDNICE
U BOSNI I HERCEGOVINI
Rezultati ispitivanja javnog mnijenja

METODOLOGIJA

Metoda anketiranja:
CATI - telefonska anketa

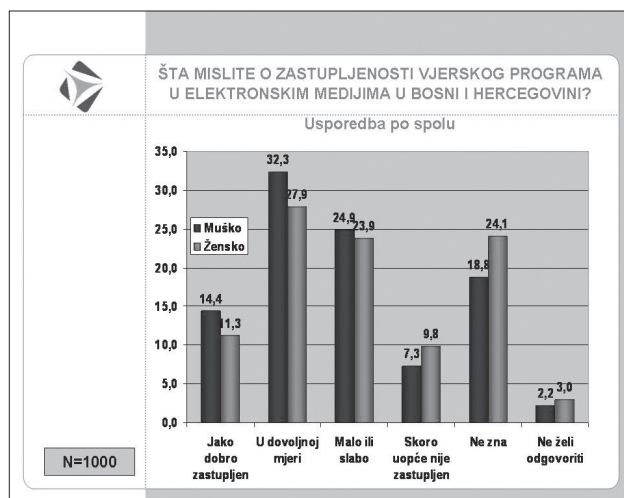
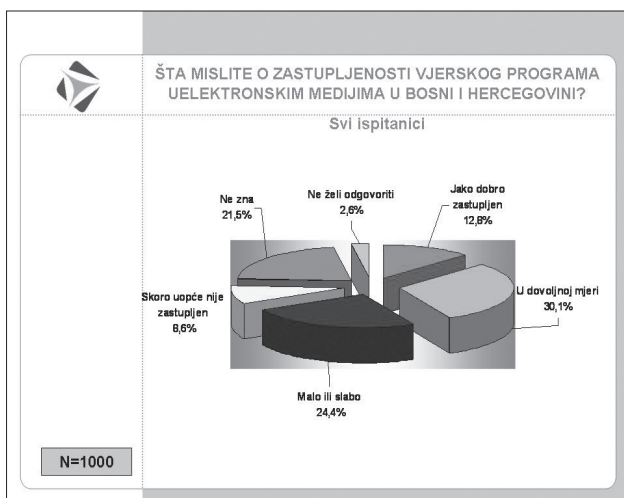
Uzorak:

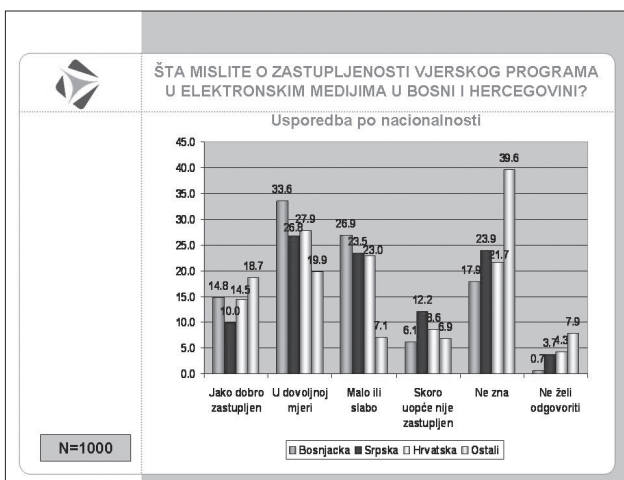
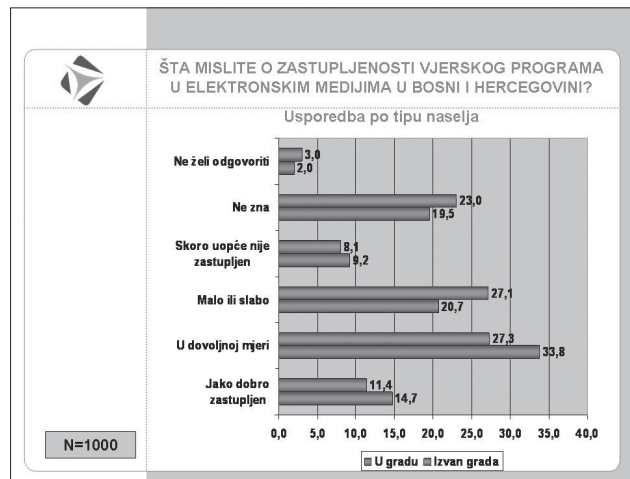
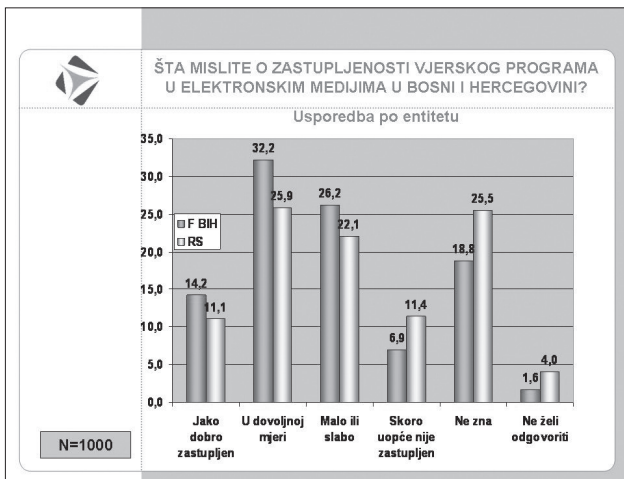
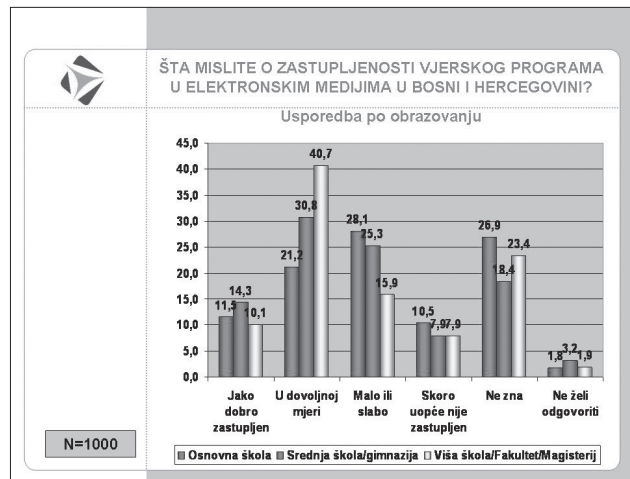
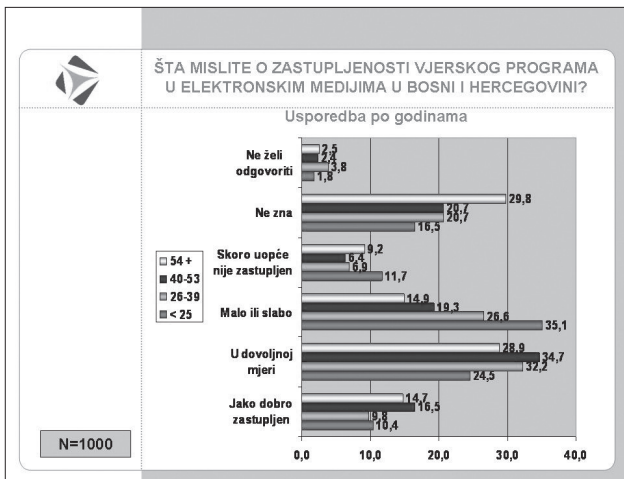
- N= 1000 ispitanika.
- Uzorak reprezentativan za BiH.
- Maksimalna greška uzorka +/- 3%
- Ispitanici stariji od 12 godina
- Telefonski brojevi domaćinstava odabrani po slučaju
- Ispitanici unutar domaćinstva odabrani metodom "Zadnjeg rođendana"

Period anketiranja:
06 – 10. August, 2005.

Ispitivanje obavila agencija Prism Research.

REZULTATI

ŠTA MISLITE O ZASTUPLJENOSTI VJERSKOG PROGRAMA U ELEKTRONSKIM MEDIJIMA U BOSNI I HERCEGOVINI?

•Mišljenje ispitanika su podjeljena u vezi sa zastupljenošću vjerskog programa u Bosni i Hercegovini. Ipak, donekle veći procenat ispitanika smatra da je vjerski program jako dobro zastupljen (12,8%) ili u dovoljnoj mjeri (30,1%). S druge strane, jedna četvrtina ispitanika (24,4%) smatra da je program malo ili slabo zastupljen, ili da uopće nije zastupljen (8,6%).

•Ispitanici različite dobi na različite način posmatraju zastupljenost vjerskog programa. Veći procenat ispitanika mlađe dobi (manje od 25 godina) smatra da je program slabo zastupljen (35,1%) ili skoro uopće nije zastupljen (11,7%), u poređenju sa ispitanicima starijim od 54 godine (14,9% malo ili slabo zastupljen, a 9,2% skoro uopće nije zastupljen).

ŠTA MISLITE O ZASTUPLJENOSTI VJERSKOG PROGRAMA U ELEKTRONSKIM MEDIJIMA U BOSNI I HERCEGOVINI?

- S obzirom na obrazovanje ispitanika, 40,7% fakultetski obrazovanih ispitanika smatra da je vjerski program u dovoljnoj mjeri zastupljen u elektronskim medijima, za razliku od 21,2% ispitanika sa osnovnim obrazovanjem. Od onih koji smatraju da je program malo ili slabo zastupljen, najveći je procenat ispitanika sa osnovnim obrazovanjem (28,1%), a najmanje sa fakultetskim obrazovanjem (15,9%).
- Donekle veći procenat ispitanika iz Federacije BiH smatra da je vjerski program jako dobro zastupljen (14,2%) ili u dovoljnoj mjeri (32,2%), nego ispitanici iz Republike Srpske (11,1% jako malo zastupljen i 25,9% u dovoljnoj mjeri).

ŠTA MISLITE O ZASTUPLJENOSTI VJERSKOG PROGRAMA U ELEKTRONSKIM MEDIJIMA U BOSNI I HERCEGOVINI?

- Posmatrajući ispitanike različite nacionalnosti, primjetne su određene razlike po pitanju zastupljenosti vjerskog programa. Uzimajući u obzir ispitanike koji smatraju da je program jako dobro ili u dovoljnoj mjeri zastupljen, najveći je procenat Bošnjaka (48,4%), a zatim Hrvata (38,6%) i Srba (36,8%) koji dijele to mišljenje. Od onih koji smatraju da vjerski program skoro uopće nije zastupljen, najviše je ispitanika srpske nacionalnosti (12,2%), a najmanje ispitanika bošnjačke nacionalnosti (6,1%).

DA LI BI ISLAMSKA ZAJEDNICA U BIH TREBALA IMATI SVOJ SOPSTVENI RADIO/TV PROGRAM?
Svi ispitanici bošnjačke nacionalnosti

Odgovor	Procenat
Da	43,9%
Ne	38,2%
Ne zna	16,6%
Ne želi odgovoriti	0,3%

Samo ispitanici bošnjačke nacionalnosti
N=463

DA LI BI ISLAMSKA ZAJEDNICA U BIH TREBALA IMATI SVOJ SOPSTVENI RADIO/TV PROGRAM?
Usporedba po spolu

Odgovor	Muško (%)	Žensko (%)
Da	40,3	47,2
Ne	45,6	33,2
Ne zna	13,6	19,3
Ne želi odgovoriti	0,4	0,3

Samo ispitanici bošnjačke nacionalnosti
N=463

DA LI BI ISLAMSKA ZAJEDNICA U BIH TREBALA IMATI SVOJ SOPSTVENI RADIO/TV PROGRAM?
Usporedba po godinama

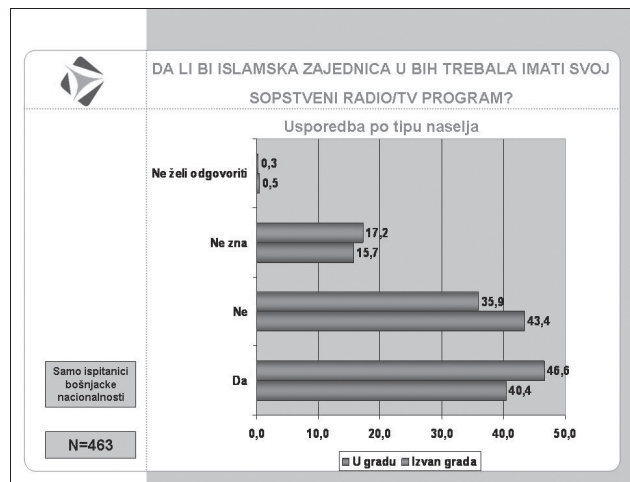
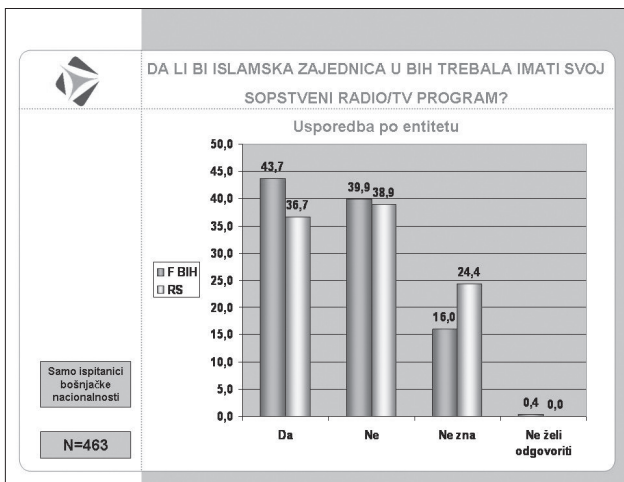
Odgovor	54+	40-53	26-39	< 25
Da	20,4	34,5	40,9	70,3
Ne	21,5	35,5	52,2	53,9
Ne zna	12,7	24,8	23,6	8,3
Ne želi odgovoriti	1,0	0,6	0,0	0,0

Samo ispitanici bošnjačke nacionalnosti
N=463

DA LI BI ISLAMSKA ZAJEDNICA U BIH TREBALA IMATI SVOJ SOPSTVENI RADIO/TV PROGRAM?
Usporedba po obrazovanju

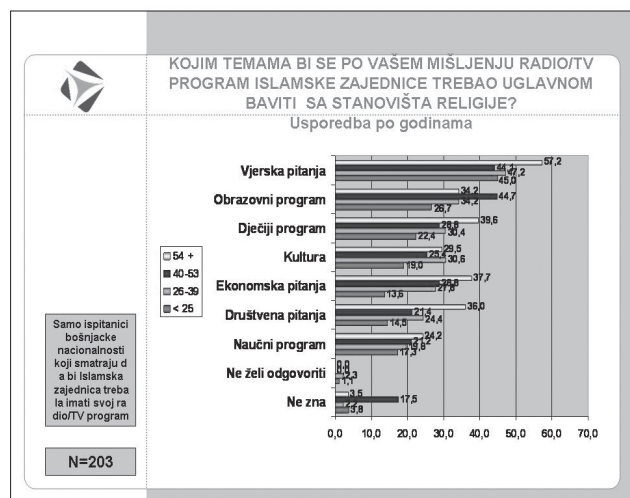
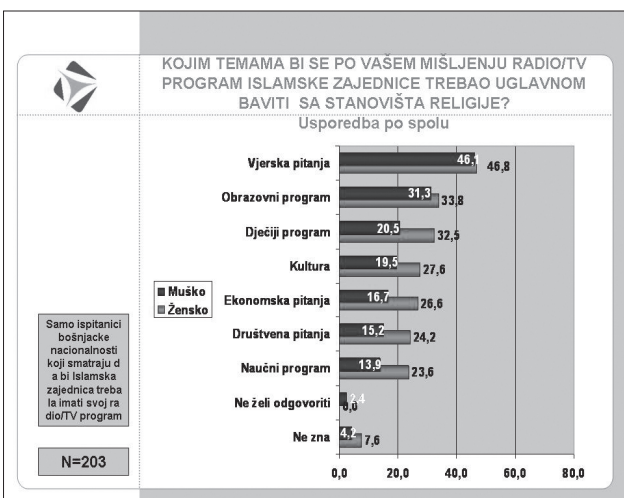
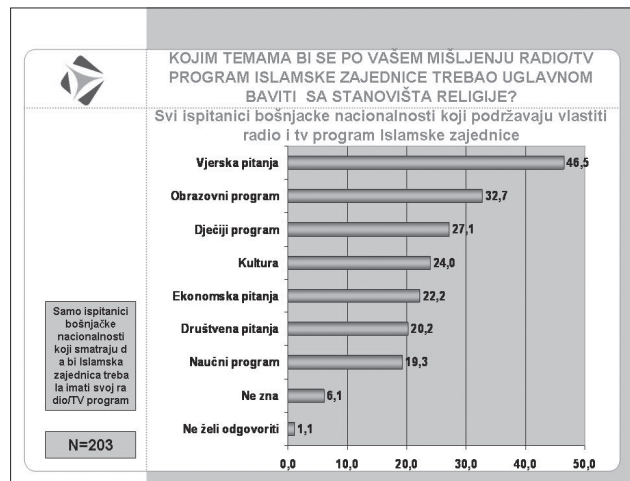
Odgovor	Osnovna škola (%)	Srednja škola/gimnazija (%)	Viša škola/Fakultet/Magisterij (%)
Da	26,1	38,1	62,4
Ne	25,3	42,3	58,6
Ne zna	12,3	19,0	13,3
Ne želi odgovoriti	0,0	0,6	0,0

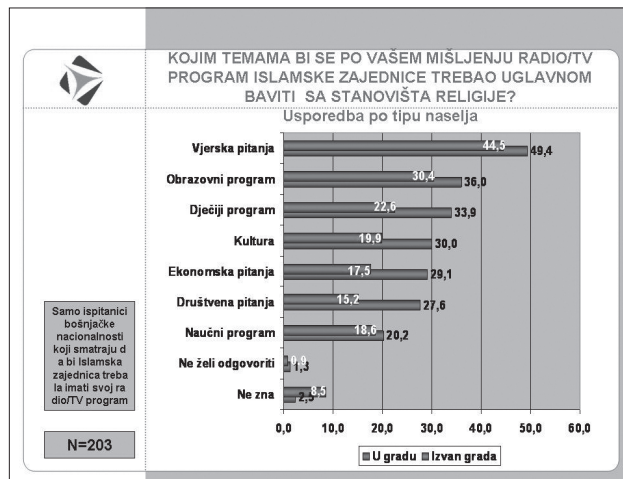
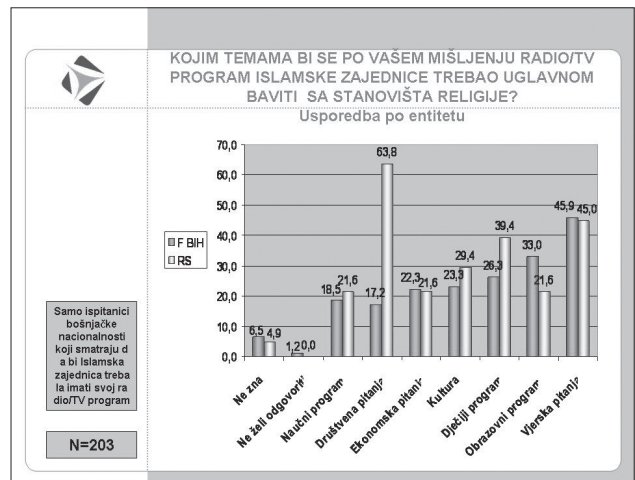
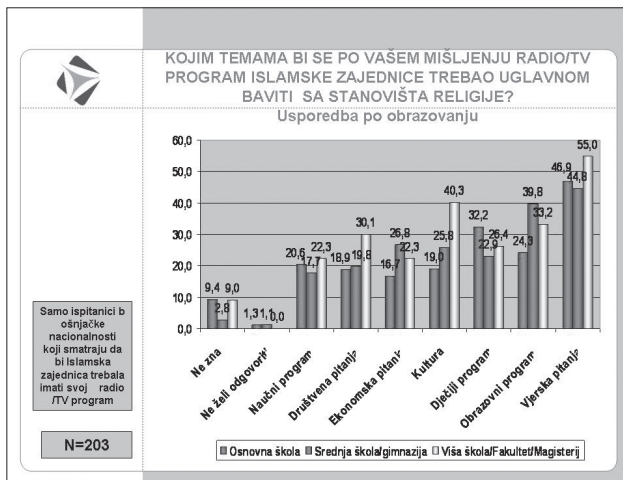
Samo ispitanici bošnjačke nacionalnosti
N=463

DA LI BI ISLAMSKA ZAJEDNICA U BIH TREBALA IMATI SVOJ SOPSTVENI RADIO/TV PROGRAM?

- Mišljenja Bošnjaka su podjeljena po pitanju postojanja sopstvenog radio/tv programa Islamske zajednice. Donekle veći procenat smatra da bi IZ u BiH trebala imati svoj program (43,9%), dok 39,2% smatra da ne bi trebala imati svoj program.
- Ideji tv/radio programa Islamske zajednice se više protive ispitanici muškog spola (45,6%), a manje ispitanici ženskog spola (33,2%).
- Mladi ispitanici su veće pristalice postojanja tv/radio programa Islamske zajednice nego stariji ispitanici. Naime, velika većina ispitanika mlađih od 25 godina (70,3%) podržava tu ideju, za razliku od samo 20,4% ispitanika starijih od 54 godine ili 34,5% ispitanika između 40-53 godine. Ispitanici nižeg i srednjeg nivoa obrazovanja (62,4% osnovna škola i 38,1% srednja škola) više podržavaju ideju sopstvenog radio/tv programa Islamske zajednice nego ispitanici sa fakultetskim obrazovanjem (6,1%).

DA LI BI ISLAMSKA ZAJEDNICA U BIH TREBALA IMATI SVOJ SOPSTVENI RADIO/TV PROGRAM?

- Vecina Bošnjaka koji podržavaju ideju radio/tv programa Islamske zajednice smatra da bi se program uglavnom trebao baviti vjerskim pitanjima (46,5%), emitovati obrazovni program (32,7%) ili dječiji program (27,1%).
- Postoje razlike u stavovima žena i muškaraca. Veći procenat ženskih ispitanika smatra da bi se program, između ostalog, trebao sadržavati naučni program (23,6% ženskih ispitanika za razliku od 13,9% muških ispitanika) ili kulturni program (27,6% ženskih i 19,5% muških).
- Više od polovine ispitanika (57,2%) starijih od 54 godine smatra da bi se program uglavnom trebao baviti vjerskim pitanjima, dok 44,7% ispitanika između 40-53 godine smatra da bi, između ostalog, trebao emitovati obrazovni program.

DA LI BI ISLAMSKA ZAJEDNICA U BIH TREBALA IMATI SVOJ SOPSTVENI RADIO/TV PROGRAM?

- Raznorsnost programa više podržavaju ispitanici fakultetskog obrazovanja, tako da između ostalog, njih 40,3% smatra da bi se program trebao baviti i kulturom, zatim društvenim pitanjima (30,1%) ili naukom (22,3%). Raznorsniji program više žele i ispitanici iz gradskog područja, a manje ispitanici iz seoskog područja.
- Veći procenat Bošnjaka naseljenih na području Republike Srbije (63,8%), nego Bošnjaci iz Federacije (17,2%) smatra da bi se program, između ostalog, trebao baviti i društvenim pitanjima.

ISLAMSKA ZAJEDNICA U BOSNI I HERCEGOVINI**S A B O R****Komisija za medije****ZAKLJUČCI****I****PRIJEDLOZI****KOMISIJA ZA MEDIJE**

Komisiju čine: Nedžad Grabus
Remzija Pitić
Zehra Alispahić
Besim Čanić
Suad Mahmutović

Zadatak Komisije: Istražiti, analizirati i ponuditi moguća rješenja za poboljšanje medijske aktivnosti IZ-e

Period istraživanja: juni - decembar 2005. godine

KOMISIJA ZA MEDIJE

Na osnovu istraživanja, zapažanja i analize, Komisija je utvrdila slijedeće:

- *Islamska zajednica* nema strategiju prema medijima u kontekstu prezentiranja *Islamske zajednice* i njenih aktivnosti.

- postojeći medijski sistem IZ-e je neracionalan, skup, zastario i nije u stanju odgovoriti izazovima vremena i stalnih promjena u ovoj branši.

KOMISIJA ZA MEDIJE**Prijedlog:**

Formirati **Medijski centar IZ-e u BiH** koji će pratiti medijske aktivnosti vezane za rad *Islamske zajednice* u cijeloj BiH.

Medijski centar imao bi slijedeće odjele:

1. Informativna agencija (MINA)
2. Printani mediji IZ-e
3. Audio-vizualni studio
4. Elektronske komunikacije web stranica IZ-e
5. Press

KOMISIJA ZA MEDIJE**Medijski centar IZ-e u BiH**

- *Informativna agencija (MINA)* -

KRATKI OPIS CILJEVA I ZADATAKA

- prikuplja, proizvodi, distribuira i prodaje informacije o stanju, događajima i zanimljivostima o muslimanima u BiH i svijetu
- daje godišnji izvještaj na bosanskom, engleskom i arapskom jeziku o općem stanju muslimana u BiH
- redovno informira javnost o svim događajima u organizaciji IZ-e, od nivoa Rijasetu do džemata

KOMISIJA ZA MEDIJE

Medijski centar IZ-e u BiH

- Printani mediji IZ-e -

Na osnovu ankete koja je provedena među glavnim imamima i predsjednicima okružnih odbora *Udruženja ilmije*, printani mediji *Islamske zajednice* trebaju biti znatno reformirani.

KOMISIJA ZA MEDIJE

Medijski centar IZ-e u BiH

- Audio-vizualni studio -

- Predlažemo da *Islamska zajednica* u svom strateškom medijskom djelovanju osnuje *Studio za proizvodnju radijskog i tv programa kao i edukativnih sadržaja za ustanove i institucije IZ-e* (edukativnog, dokumentarnog...)

- Dugoročni cilj: u periodu ne kraćem od pet godina *Studio* bi se transformirao u *Radio-stanicu IZ-e* koja bi svojim signalom pokrivala područje BiH, a putem interneta cijeli svijet

- To se može postići kupovinom neke postojeće radio-stanice koja ima svoje frekvencije ili traženjem dozvole od RAK-a za pokretanje dobivanja dozvole za osnivanje vlastitog radija

KOMISIJA ZA MEDIJE

Medijski centar IZ-e u BiH

- Elektronske komunikacije WEB-stranica IZ-e -

- Smatramo da je to danas medij značajniji od svih printanih medija
- IZ u BiH treba što prije poboljšati zvaničnu Rijasetovu web-stranicu
- Uvezati sve postojeće web stranice koje postoje u administrativnim i obrazovnim institucijama, te džematima u BiH i dijaspori
- Stoga je nužno uposliti osobu koja će biti Urednik web stranice kao što postoje urednici *Preporoda*, *Glasnika*, *Muallima* itd.

KOMISIJA ZA MEDIJE

Medijski centar IZ-e u BiH

- PRESS -

Islamska zajednica treba organizirati svoju prepoznatljivu *Press službu* koja će u prigodnim i vanrednim prilikama obavještavati javnost o zvaničnim stavovima IZ-e i njenih organa te o aktualnim događajima važnim za funkcioniranje ukupne misije IZ-e

KOMISIJA ZA MEDIJE

Programi koje treba pokrenuti odmah

1. IZ u BiH treba odmah pokrenuti svoju *petnaestodnevnu polusatnu televizijsku emisiju magazinskoga tipa* koja bi informirala i educirala građanstvo, a posebno članove IZ-e o njenim aktivnostima, djelatnostima, obrazovanju itd.

Tu vrstu emisije IZ u BiH može raditi u saradnji s postojećim TV stanicama u BiH.

Proizvodnja emisije može se realizirati u nekoj od TV kuća (na primjer TV SA, TV IC Kakanj, TV USK, TV TK itd.).

Program bi bio emitiran na svim TV stanicama koje su zainteresirane, a kasete bi distribuirao tim kojeg će Rijaset zadužiti za proizvodnju i realizaciju programa.

KOMISIJA ZA MEDIJE

Programi koje treba pokrenuti odmah

2. IZ u BiH treba odmah pokrenuti *sedmičnu jednosatnu radijsku emisiju magazinskoga tipa*.

I u ovom slučaju proizvodnja programa može biti povjerena nekoj od radio-stanica i kasnije distribuirana i ostalim zainteresiranim radio-stanicama u BiH i dijaspori.

BM radio iz Zenice je već ponudio takvu vrstu saradnje IZ-i.